

**БЕЧКА КОНВЕНЦИЈА О
ДИПЛОМАТСКИМ ОДНОСИМА
- темељ савременог међународног права
представљања -**

doi: 10.7251/GPF163838004S

Апстракт

Теоријскоправна димензија дипломатских односа од права посланства – *iuslegationis* до модерног права представљања држава – *iusrepresentationis* чине основу од које аутор надаље детерминише савремено међународно право представљања и данашње дипломатско право. Основу рада чини позитивно-правна димензија међународног права представљања која је утјелотворена у Бечкој конвенцији о дипломатским односима, имунитетима и привилегијама и заокружена Бечком конвенцијом о конзуларним односима. БКДО својим разноврсним еластичним рјешењима, омогућила је државама кориштење и комбинацију вишеструких могућности кумулације функција и представништава, што је у овом раду посебно разматрано. Свакако, Конвенција је обезбједила остварење прогресивног развоја међународног права, а тиме и интензивно остварење дипломатско-конзуларног права. Конвенција је дала немјерљив допринос развоју дипломатске праксе и обезбјеђењу правне

¹ Доцент на Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци

сигурности у међународним односима. Иако се налази, као и међународно право уопште, пред великим изазовима, Бечка конвенција о дипломатским односима представља један од најуспјешнијих вишестраних уговора у систему Уједињених нација што је детаљно разматрано у овом раду.

Кључне ријечи: Дипломатско-конзуларно право, Бечка конвенција о дипломатским односима, међународно право представљања, *Corpus diplomaticus*, дипломатска мисија, имунитети, привилегије, кодификација.

1. УВОД

Савремено дипломатско-конзуларно право изграђено је кроз вишегодишњу праксу држава на вањском плану која је за резултат имала успјешно модерно кодификовање обичајних правних правила. Кодификација је омогућила усвајање међународних докумената, односно закључивање вишестраних уговора, којима су регулисани дипломатски и конзуларни односи, дипломатске дјелатности, дипломатска професија, дипломатско организовање, те привилегије и имунитети дипломатских представника.² Данас се сматра да ти вишестрани уговори међународног јавног права, с обзиром на број држава чланица и обавезност норми, имају општи правни карактери да представљају формалне изворе дипломатско-конзуларног права. У доктрини се често дефинишу икао тзв. *међународно законодавство дипломатско-конзуларног права*. Тако, у формалне изворе дипломатско – конзуларног права можемо убројати уговоре (споразуме, пактове, конвенције и сл.), финалне акте, протоколе који су усвојени на конгресима и конференцијама у XIX вијеку, затим низ значајних конвенција из прошлог вијека, са нагласком на

² Шире в. Давид Ђ. Дашић. *Савремена дипломатија*, (Београд 2008).

три Бечке и двије Њујоршкеконвенције, које многи теоретичари и правни писци³ сматрају за модерни (савремени, оп. аут.) *Corpus Diplomaticus*. С обзиром да се ради о више од два вијека дугој уговорној пракси, за разумијевање извора дипломатско-конзуларног права, историјско-правни аспект је од посебног значаја. Начин на који се успостави однос између историјско-правних категорија (извора права) и актуелне праксе,предодређује и перцепцију савременог дипломатско-конзуларног права и међународне кореспонденције, као и могуће правце развоја позитивног права.

Дипломатски и конзуларни односи представљају односе најстаријег датума. Право посланства –*ius legationis* у правној пракси и међународном животу уопште присутно је колико *ius ad bellum*. Тако су се, још од најстаријих времена, обичајна правила посланства развијала упоредо са обичајним правилима ратовања. Човјек је одувijek ратовао, а ратове је ваљало превести у мир. Зато су оружије и дипломатија увијек ишли руку под руку, иако у есенцији искључују једно друго. То је, заправо и један од многих разлога зашто су данас ове двије дисциплине – дипломатско-конзуларно и ратно право успјешно кодификоване. Право посланства је еволуирало у позитивно право међународног представљања чије утемељење можемо пронаћи у основном праву напредстављање – *ius representationis*, али и у праву на уговарање – *ius contrahendi*, те једнакости, као и у праву на суверену независност⁴ итд. С друге стране, дошло је до развоја хуманитарног права, правила ратовања и заштите у ратним сукобима –*ius in bello*, док је право на рат, уз изузетке самоодбране и заштите међународног мира и

³ Овдје мислимо на ауторе као што су Dembinski Ludwik, Denza Eileen, Lee T. Luke, Shaw N. Malcolm, Berridge, G. R., а код нас Бартош Милан, Ђорђевић Стеван, Митић Миодраг, Крећа Миленко и други.

⁴ Шире в. Матеј Савић. „Сувереност, независност и једнакост у контексту основних права (и дужности) држава у савременим изазовима међународног права“, *Годишњак Правног факултета у Бањалуци*, (2015). год. 37. бр. 37, 203-233

безбједности⁵, Повељом ОУН забрањено.⁶ Касније је Генерална скупштина ОУН у складу са одредбама о забрани употребе силе утврдила и дефиницију агресије Резолуцијом 3314 (XXIX) из 1974. године.⁷ На овај начин је тзв. праведни рат, заправо дефинисан међународним правом што и јесте (једна од) основа примјене хуманитарног права.⁸

Позитивноправну димензију дипломатско-конзуларног права, као што смо већ рекли, неопходно је посматрати кроз *Corpus Diplomaticus*, односно документе који га чине, а то су: 1) *Бечка конвенција о дипломатским односима* (БКДО) потписана у Бечу 18. априла 1961. године, ступила на снагу 24. априла 1964. године;⁹ 2) *Бечка конвенција о конзуларним односима* (БККО) потписана у Бечу 24. априла 1963. године, ступила на снагу 1967. године;¹⁰ 3) *Њујоршка конвенција о специјалним мисијама* (ЊКСМ) потписана у Њујорку 8. децембра 1969. године, ступила на снагу тек 21. јуна

⁵ Поглавље VII, члан 51. и члан 42. Повеље ОУН, текст доступан у Видани Хаци-Видановић, Марко Милановић. *Међународно јавно право, збирка докумената*, (Београд, 2005), 51 и 53

⁶ Члан 2. став 4 Повеље ОУН предвиђа да се „сви чланови у својим међународним односима уздржавају од претње силом или употребе силе против територијалног интегритета или политичке независности сваке државе...“. Шире в. исто, стр. 47.

⁷ Шире в. *Definition of Aggression, General Assembly resolution 3314 (XXIX)*, OUN Audiovisual Library of International Law, Documents, 2014.

⁸ О доктрини праведног рата у међународном праву, шире в. Милош Јовановић. Доктрина праведног рата и међународно право, (Међународни проблеми, год. LIX, бр. 2-3, Београд, 2007), 243-265

⁹ *Ibid.*, 63-74. те, оригинални текст *Vienna Convention on Diplomatic Relations* из 1961. године, доступан на: http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/9_1_1961.pdf (приступљено децембра 2015) као и *Службени лист СФРЈ*, Међународни уговори и други споразуми, бр. 02/1964.

¹⁰ *Ibid.*, 74-92., те оригинални текст *Vienna Convention on Consular Relations* из 1963. године, доступан на: http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/9_2_1963.pdf (приступљено децембра 2015) као и *Службени лист СФРЈ*, Међународни уговори и други споразуми, бр. 05/1966.

1985. године;¹¹ 4) *Конвенција о спречавању и кажњавању кривичних дјела против лица под међународном заштитом укључујући дипломатске агенте* позната и као Конвенција о заштити дипломата (КЗД) потписана у Њујорку од 14. до 28. децембра 1973. године, а ступила на снагу 20. фебруара 1977. године;¹² 5) *Бечка конвенција о представљању држава у њиховим односима са међународним организацијама универзалног карактера* (БКПД) која је усвојена у Бечу 14. марта 1975. године,¹³ као, *in senso generali* иб) *Генерална конвенција о привилегијама и имунитетима Уједињених нација* (ГКУН) усвојена у Њујорку 13. фебруара 1946. године, ступила на снагу 17. септембра 1946. године;¹⁴ те 7) *Конвенција о привилегијама и имунитетима специјализованих агенција* (КСАУН) усвојена у Њујорку 21. новембра 1947. године, ступила на снагу 02. децембра 1948. године.¹⁵ Сматра се да основу за *Corpus Diplomaticus* можемо пронаћи у прве двије конвенције које регулишу дипломатске и конзуларне односе, а које представљају општеобавезујуће и тзв. *системске уговоре* закључене у оквиру ОУН. Сви остали документи су израђени и закључени у складу са БКДО и БККО и, уз њих чине изворе генерички јединствене цјелине дипломатско-

¹¹ *Convention on Special Missions*, текст доступан на:
http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/9_3_1969.pdf (приступљено новембра 2015.)

¹² *Convention on the Prevention and Punishment of Crimes against Internationally Protected Persons, including Diplomatic Agents*, текст доступан на:
http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/9_4_1973.pdf (приступљено децембра 2015) као и у *Службени лист СФРЈ*, бр. 54/1976.

¹³ *Vienna Convention on the Representation of States in their Relations with International Organizations of a Universal Character* текст доступан на
http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/5_1_1975.pdf (приступљено децембра 2015) као и у *Службени лист СФРЈ*, бр. 03/1977

¹⁴ *Convention on the Privileges and Immunities of the United Nations*, текст доступан на страници: <http://www.un.org/en/ethics/pdf/convention.pdf> (приступљено децембра 2015) као и у *Службени лист ФНРЈ*, бр. 20/1950.

¹⁵ *Convention on the Privileges and Immunities of the Specialized Agencies* текст доступан на:
<http://www.ifrc.org/docs/idrl/I295EN.pdf> (приступљено новембра 2015) као и у *Службени лист ФНРЈ*, бр. 20/1950.

конзуларног права. Изузетак од овога су ГКУН и КСАУН које су раније ступиле на снагу, а посебно су значајне због одређења међународноправног субјективитета ОУН, а *implicite* и међународних организација уопште. За нас је, у овом раду, од посебног значаја Бечка конвенција о дипломатским односима о којој ћемо надаље детаљно расправљати.

2. САВРЕМЕНО РЕГУЛИСАЊЕ ДИПЛОМАТСКИХ ОДНОСА

Сматра се да се „у области дипломатског права отвара ново поглавље са Конвенцијом о дипломатским односима...“¹⁶ То ново поглавље је, заправо поглавље модерног дипломатског права које је и данас у XXI вијеку (позитивно) правни основ према којем се устројавају међудржавни односи. Поред Конвенције о дипломатским односима, са другим које су доцније ступиле на снагу¹⁷ регулисан је, уз међудржавни, и изузетно широк спектар дипломатских односа који подразумева, готово све аспекте међународне државне кореспонденције, као и комуникације са међународним организацијама и односе између међународних организација. Свакако, уређење питања у вези имунитета и привилегија акредитованих представника, те функција и статуса дипломатских мисија представља нуклеус модерног дипломатског права.

Идеје о општеобавезујућем регулисању дипломатских односа старе су колико и (Европска) тежња ка међународној заједници држава. Међутим, остварење такве опште кодификације одгађано је вијековима, најприје због политичке (не)воље држава, и, свакако недовољне развијености међународних односа. Иако је Бечки конгрес 1815. године обезбиједио усвајање одредаба о дипло-

¹⁶ Милан Бартош. *Бечка конференција о дипломатским односима*, ЈРМП, 1/61, 1.

¹⁷ Овдје мислимо на Бечку конвенцију о специјалним мисијама, Бечку конвенцију о уговорном праву итд.

матском представљању, класификацији и рангирању дипломатских представника, оне се не могу сматрати општеобавезујућим. Слично томе, много година касније, усвојена Хаванска Конвенција о дипломатским представницима не представља, за међународно право, општеобавезујући акт.

Хаванска конвенција о дипломатским представницима, позната и као Пан-америчка конвенција о дипломатским представницима, усвојена је на Шестој међународној конференцији америчких држава 20. фебруара 1928. године на Куби. Конвенција је, између осталог, значајна по томе што је чланом 1. утврђено опште право (свих држава) представљања – *iusrepresentationis*, при чему је, чланом 3. дефинисана једнакост коју, без обзира на ранг, треба да гарантује (свака) држава пријема у погледу имунитета, прерогатива и привилегија дипломатских представника. Иако је у истом члану питање рангирања дипломатских представника дефинисано, заправо, као унутрашње питање државе пријема, изузетност ових одредаба за даљи развој дипломатског права је непроцењива – морамо узети у обзир и вријеме између два свејетска рата у којем је текст Конвенције израђен. Још су значајније одредбе Конвенције у члановима 14. до 24. које регулишу изузеће дипломатске мисије и њених акредитованих представника од домицилне јурисдикције, као и привилегије које је држава пријема дужна обезбједити за потребе функционисања мисије. Питања у вези престанка мандата дипломатских представника, односно затварања дипломатске мисије дефинисана су чланом 25. и, без дилеме, представљају тековину дипломатског права. Значај конвенције се огледа и у погледу држава које је окупила.¹⁸

Међутим, како је историја показала, најбољи тренутак за овај, изузетно комплексан и опширан посао наметнуо се тек по завршетку Другог свјетског рата. Тако је још 1949. године, на својој

¹⁸ Шире в. у вези Конвенције Berridge, G. R. *Diplomac Documents and Commentaries*, интернет, доступно на страници: <http://grberridge.diplomacy.edu/havana-conventions/#officers>, приступљено октобра 2015. године

првој сједници, Комисија за међународно право ОУН одредила питање дипломатских имунитета и привилегија као једну од приоритетних области за кодификовање, на основу чега је овај изузетно сложен посао могао отпочети. На шестој сједници 1954. године Комисија је донијела одлуку о покретању поступка за кодификацију и у вези с тим именовала јешведског стручњака А. Сандстрома (*A.E.F. Sandström*) за специјалног извјестиоца. Генерална скупштина ОУН, Резолуцијом 1450(XIV) 07. децембра 1959. године, прихватајући приједлог Комисије за међународно право, утврдила је термин за одржавање конференције (државних опуномоћеника) о дипломатским односима и имунитетима. Конференција Уједињених нација, одржана је у Бечу у периоду од 02. марта до 14. априла 1961. године.

На позив Генералног секретара ОУН одазвала се 81 држава. Истовремено је констатована Генерална скупштина ОУН утврђује као основни радни документ Конференције, управнацрт правила о дипломатским односима, привилегијама и имунитетима који је израдила Комисија за међународно право. На тај начин је Конференција узела овај нацрт правила као основу за свој рад. Усвојено је и правило тзв. празног папира – *blankpaper* према којем Конференција није везана тим нацртом, при чему је одређено да су државе учеснице слободне да предложе сваку могућу измјену правила садржаних у томе нацрту, како теоријски, тако и цијелог нацрта путем измјена и допуна. У случају да се не усвоји која измјена и допуна, процедура се враћа на основу-нацрт Конвенције. Међутим, у складу са предходним, и сам нацрт конвенције није унапријед прихваћен. Предвиђено је његово завршно усвајање од стране држава (учесница Конференције). У том погледу усвојен је тзв. принцип прихватања већине – *majority acceptance* изјашњавањем.¹⁹ Такође, нацрт конвенције да би био прихваћен, потребно је

¹⁹ Принцип прихватања већине изјашњавањем – *majority acceptance*, транспонован је из државноправног поретка и представља једну од основних норми законодавне процедуре

да његов текст или дијелове његовог текста, који нису измјењени, гласањем прихвати Конференција.²⁰ Овај принцип је касније у систему ОУН напуштен, при чему је и седамдесетих година XX вијека процедура кодификације измјењена.

„На Конференцији је било једногласно схватање да она има за задатак да нађе правила за будући режим дипломатских односа. Све државе су биле сагласне да Конференција није тело које се ограничава на кодификацију постојећих правила, иако је она расположена да се у првом реду послужи методом кодификације. Велики број држава истицао је, када им је то било корисно, да се кодификација не може одвајати од прогресивног развоја. Отуда је велики број измена и допуна ишао свесно против постојећих правних обичаја, тражећи нова решења, дајући образложење о практичности предложених решења и критикујући застарелост и неизвесност досадашњих правних обичаја у овој материји, стварно иступајући против обичајног права; али чак и они који су бранили освештано обичајно право, указивали су на застарелост извесних обичаја и њихову превазиђеност историјским развојем. Ипак, Конференција није одрекла важност оним обичајним правним правилима међународног права која су досада постојала, уносећи у Уводни део констатацију да у материји у којој нису донета правила овом Конвенцијом и нису регулисани одредбама Конвенције одређени односи, остају на снази досадања правила обичајног права. То ће имати и практичног смисла, јер таква одредба даје могућност једновремене примене правила Конвенције и правила обичајног права. Теоријски посматрано, ова задржана двојност правила о форми њиховог извора одговара извршеној кодификацији унутрашњег права у појединим државама на почетку XIX века са подвлачењем предности важења писаног закона. И овде у погледу

коју редовно спроводе парламенти. У процесу демократског одлучивања овај принцип се дефинише као правило већинског одлучивања.

²⁰ *Ibid.*

оне материје која је регулисана Конвенцијом, досадањи правни обичај губи правну снагу“.²¹

Бечка конвенција о дипломатским односима, привилегијама и имунитетима представља Завршни акт (*Final Act*) Конференције, који је, као међународни, мултилатерални споразум, склопљен 14. априла 1961. године, у Бечу. На Конференцији, такође су, поред Завршног акта, усвојени и *Факултативни протокол о стицању држављанства*, те *Факултативни протокол о обавезном рјешавању спорова*. Протоколом о обавезном рјешавању спорова дефинисано је, и то у члану 1. да: „Спорови о тумачењу или примјени Конвенције спадају у обавезну надлежност Међународног суда правде, пред који, по овом основу свака страна у спору, која буде и сама чланица овог протокола, може својим поднеском изнијети спор“. У складу са претходно договореном процедуром, два протокола су депонована код Генералног секретара Уједињених нација, док је Финални акт, једногласном одлуком Конференције архивиран у Федералном министарству вањских послова Аустрије²², све до 31. октобра 1961. године. Касније, у периоду 1962. године, оригинални текст Конвенције био је депонован, такође код Генералног секретара Уједињених нација. Бечка конвенција о дипломатским односима ступила је на снагу 24. априла 1964. године. Текст Финалног акта и текстови амандманских резолуција објављени су у публикацији Уједињених нација.²³

За Бечку конвенцију о дипломатским односима карактеристично је и то што је, „као прво усвојена са изузетном формалном већином (подршком) и као друго, што је доживјела изузетно висок степен

²¹ *Ibid.*, 2-3.

²² Шире в. интернет извор, доступно на <http://www.bmeia.gv.at/en/foreign-ministry.html> (приступљено октобра 2010.)

²³ Шире в. *United Nations publication*, Sales No.: 61.X.2 and 62.X.1, као и интернет извор, [http://unog.ch/80256EDD006B8954%28httpAssets%29/7F83006DA90AAE7FC1256F260034B806/\\$file/Vienna%20Convention%20%281961%29%20-520E.pdf](http://unog.ch/80256EDD006B8954%28httpAssets%29/7F83006DA90AAE7FC1256F260034B806/$file/Vienna%20Convention%20%281961%29%20-520E.pdf) (приступљено новембра 2010.)

примјене“.²⁴Е. Денза(*Eileen Denza*)истиче три разлога због којих је Бечка конвенција доживјела овакву судбину:„1) правила која су кодификована конвенцијом, већ од раније су била стабилна, 2) реципроцитет је константан и ефикасан принцип за (примјену) поштовање скоро свих правила садржаних у конвенцији и 3) стручњаци који су радили на припремама у поступку израде нацрта Конвенције у оквиру Комисије за међународно право, али и у току Бечке конференције ни у једном тренутку нису изгубили из вида потребу за изналагањем рјешења која би била прихватљива за све државне владе и парламенте.“²⁵Дакле, из наведена три разлога Бечка конвенција о дипломатским односима представља међународни документ општег карактера, којим су утврђена правила дипломатских односа између суверених држава. Такође, Конвенцијом су регулисана и питања привилегија дипломатских представника за вријеме трајања мисија. Хронолошки посматрано, конвенција представља први документ у низу међународних споразума, склопљених у Бечу, у периоду од 1961. до 1986. године, којима су на општи начин правно уређене предметне области међународног јавног права. Области које су споразумима обухваћене могу се наслутити из назива сваке од конвенција, о којима ће нешто касније бити ријечи.

Када говоримо о Бечкој конвенцији о дипломатским односима из 1961. године, морамо узети у обзир и Бечку конвенцију о конзуларним односима, из 1963. године, Бечку конвенцију о представљању држава у њиховим односима са међународним организацијама универзалног карактера, из 1975. године и Бечку конвенцију о специјалним мисијама, из 1969. године, јер је ријеч о суштински повезаним документима који чине једну генерички обједињену цјелину. Такође, ради се о скупини најзначајнијих докумената међународног јавног права, јер је њима извршена кодифи-

²⁴ Шире в. Eileen Denza. *Diplomaticlaw, Commentary in the ViennaConvention on Diplomatic Relations*, (Oxford University press, 2008).

²⁵ *Ibid.* 2-3

кација модерног дипломатско-конзуларог права. Поред овога, не смијемо занемарити и остале Бечке конвенције, које су, такође, од великог значаја, у смислу међународног јавног права.

У првој половини XX вијека, по завршетку Псвјетског рата, велики број земаља добило је независност, а тиме и међународни субјективитет. Дипломатска активност држава била је у налету, мултилатерална дипломатија доживјела је до тада невиђен историјски врхунац и то кроз Организацију Уједињених нација, док су, с друге стране билатерални односи, такође, унаприједили већ упечатљиву важност дипломатије и дипломатских односа.

Највећи број држава које су у периоду XX вијека добиле самосталност оствариле су то деколонизацијом, тј. путем ослобођења од колонијалне власти. Наиме, процес деколонизације подразумјева ослобађење од колонијалне власти и „претварање“ некадашњих колонија у самосталне, суверене државе. Деколо-низација се остваривала у неколико фаза: 1) ослобођење Сједињених Америчких Држава; 2) године 1776. ослобађење великог броја колонија у Латинској Америци у првој половини XIX века; 3) године 1847. у Африци ослобођена је Либерија; 4) главна фаза одвијала се од 1950. године до краја 1960-их година. Године 1960. изгласана је у Уједињеним Нацијама Декларација о давању независности колонијалним земљама и народима, а у периоду од 1970. до 1980. године ликвидан је и мали број преосталих колонија. Данас, од значајних колонија, постоје само британски Гибралтар и дански Гренланд.²⁶

Уопште, концепт *вањских мисија*²⁷ обухватио је дипломатске, сталне, економске, специјалне и конзуларне мисије, доделегација у разним међународним тијелима и конференцијама, као и мисије

²⁶ *Ibid.*

²⁷ Израз „вањске мисије субјеката међународног права“ не може се пронаћи како у позитивном праву, тако ни у дјелима публициста. Међутим, то је чисто описни и потпуно недвосмислен термин, истиче Ludwik Dembinski. *The Modern Law of Diplomacy*, (UNITAR, 1988). 25

међународних организација.²⁸ У складу са тим, нарастао је и број обичајних правила која су државе у међународној заједници успоставиле својим понашањем. Затим, повећан је број *ad hoc* рјешења, до којих се долазило у *ходу* што је директно подразумевало и знатну појаву преседана у дипломатској пракси, којима су попуњаване правне празнине. Ипак, прагматичност високих државника, неријетко је долазила у слијепу улицу. Такав (материјално) правни амбијент, у међународном праву, *per se*, је захтијевао унификацију правила дипломатског права, унификацију на основу које ће државе у међународној заједници имати једнообразна правна правила, према којима ће се моћи руководити у међудржавним односима, како билатералним, тако и мултилатералним. Наиме, „правила међународног права, по којим се регулишу дипломатски односи, продукт су дуге праксе која се рефлектовала у пракси држава и одлукама у њиховим међусобним односима.“²⁹ Таква правила међународног права било је неопходно кодификовати, како би се могао успоставити правни систем у међународној заједници.

3. БЕЧКА КОНВЕНЦИЈА О ДИПЛОМАТСКИМ ОДНОСИМА

Иницијатива за израду јединственог обрасца понашања за државе покренута је још педесетих година прошлога вијека, да би, коначно, нацрт Конвенције о дипломатским односима био израђен од стране Комисије Уједињених нација за међународно право и као такав, упућен на Конференцију Уједињених нација у Бечу 1961. године. Бечка конвенција о дипломатским односима, имунитетима и привилегијама својим разноврсним еластичним рјешењима, омогућила је државама кориштење и комбинацију вишеструких могућ-

²⁸ *Ibid.* 27

²⁹ Витомир Поповић и Филип Турчиновић. *Међународно јавно право*, (Бања Лука, 2009), 261

ности кумулације функција и представништава.³⁰ Такође, Конвенција је, у многоме, допринијела кумулацији дипломатских и конзуларних функција, омогућивши дипломатским мисијама да врше и конзуларне функције. Управо из тих разлога посебну пажњу ћемо посветити појединим нормама Бечке конвенције о дипломатским односима. Прагматична рјешења која су инкорпорирана у њу, могу се примјетити у члану 3. тачка 2. Конвенције који гласи: „ниједна одредба ове конвенције не може се тумачити као забрана за неку дипломатску мисију да врши конзуларне функције“. Наравно, ове одредбе употпунила је Бечка конвенција о конзуларним односима, предвидјевши, у члану 3., да „конзуларне функције могу обављати и дипломатске мисије“³¹, о чему ће ријечи бити нешто касније. Такође, значајно је напоменути да је у Преамбули Конвенције дефинисана, упоредно, област примјене међународног обичајног права, у практичном смислу, што је обезбиједило простор за даљњи материјално-правни развој дипломатског права.

Члан 1. Конвенције, појединачно, дефинише појмове дипломатског персонала, тако да: *шеф мисије*, означава лице које је држава која акредитује овластила да дјела у том својству; *члан мисије*, означава шефа мисије и чланове особља мисије; *дипломатски агент*, означава шефа мисије или члана дипломатског особља мисије; *члан особља мисије*, означава члана дипломатског особља, административног и техничког особља и чланове послужног особља; те појам *дипломатске просторије*, који означава зграде или дијелове зграда и околно земљиште који се користе за потребе мисије. Дипломатска мисија је сложен (вањски) орган за представљање државе у иностранству. У састав дипломатске мисије улазе физичка лица која су према свом статусу разврстана у четири

³⁰ *Ibid.* 267.

³¹ Интернет, *Vienna Convention on Diplomatic Relations*, текст доступан на страници, http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/9_1_1961.pdf, (приступљено фебруара 2015) Шире в. члан 3. тачка 2. *Бечке конвенције о дипломатским односима и имунитетима*.

категије и то, 1) шеф мисије, 2) дипломатско особље – чланови особља мисије који имају дипломатски статус, 3) административно и техничко особље и 4) послужно особље. „Сама организациона структура дипломатског представништва је шематизована и по правилу обухвата политички сектор, економски (у неким државама и финансијски), штампу, културу и информисање, конзуларну службу, војног изасланика и административно-техничку службу.“³² Дипломатско представништво је под контролом министарства иностраних послова и њено устројство је строго у унутрашњој надлежности државе слања – принцип екстериторијалности.

Чланом 2. Конвенције регулисано је да се „Успостављање дипломатских односа између држава и одашиљање сталних дипломатских мисија, врше на основу обостране сагласности.“ чиме је потврђена слободна воља држава – према начелима реципроцитета (узајамности) и добровољности, у смислу успостављања и прекидања дипломатских односа. То значи да свака држава има дискреционо право у области међународног права представљања, при чему не постоји претходна (општа) обавеза државе за успостављање дипломатских односа. Такође, на основу члана 9. тачка 1. обезбјеђено је дискреционо право држави и у погледу акредитације дипломатских представника. У том смислу, „држава код које се акредитује може у свако доба и без обавеза да образложи своју одлуку, обавестити државу која акредитује да је шеф или ма који члан дипломатског особља мисије *persona non grata* или да ма који други члан мисије није прихватљив. Држава која акредитује ће тада опозвати лице у питању или ће окончати његове функције у тој мисији, према случају... ако држава која акредитује одбије да изврши или не изврши у разумном року обавезе које преузима сходно тачки 1. овог члана, држава код које се акредитује може одбити да лицу о коме се ради призна својство

³² Славољуб Петровић. *Дипломатски практикум*, (Београд, 2001), 53. цитирано према Миленко Крећа. *Међународно право представљања*, (Београд, 2014), 97.

члана мисије.³³ Надаље, у члану 4. тачка 2. утврђено је да „држава код које се акредитује није дужна да држави која акредитује изнесе разлоге одбијања агремана“,³⁴ а за лице које треба да буде акредитовано за шефа мисије. Другим ријечима, држава пријема има потпуно дискреционо право при прихватању акредитације и издавању агремана шефу дипломатске мисије или прихватању именовања неком другом члану мисије на то држава слања не може да утиче, она слиједом тога једино има обавезу да поступа у складу са одлукама државе пријема, што представља фактичко (материјално) остварење начела добровољности у дипломатским односима двије државе.

Функције дипломатске мисије одређене су у члану 3. тачка 1. а састоје се у: „а) представљању државе која акредитује код државе код које се акредитује; б) заштити у држави код које се акредитује интереса државе која акредитује и њених држављана у границама које дозвољава међународно право; ц) преговарању с владом државе код које се акредитује; д) обавјештавању, свим дозвољеним средствима, о условима и развоју догађаја у држави код које се акредитује и подношењу извјештаја о томе влади државе која акредитује; е) унапређивању пријатељских односа и развијању привредних, културних и научних односа између државе која акредитује и државе код које се акредитује.“³⁵ Овим одредбама је постављен широк спектар послова које дипломатске мисије могу обављати у држави пријема (код које су акредитоване). Можемо примјетити да дипломатска мисија на основу функција представљања, заштите интереса, преговарања, обавјештавања и унапређења односа – представља најзначајнији(вањски) орган у међудржавним односима. Она представља сигуран канал непосредне комуникације између државе слања и државе пријема. Дипломатска мисија обавља

³³ *Ibid.*, члан 9. тачка 1.

³⁴ *Ibid.*., члан 4. тачка 2.

³⁵ *Ibid.*.,

послове у име и за рачун државе слања, у погледу конкретних питања заузима и износи званични став државе, при чему обезбјеђује сталну службену кореспонденцију између надлежних институција и званичних представника власти.

Акредитовање шефа мисије, као и издавање агремана од стране државе пријема дефинисано је члановима 4. до 7. Конвенције. Тако „држава која акредитује треба да се увјери да је лице које намјерава акредитовати као шефа мисије у држави код које се акредитује и добило агреман те државе.“ На основу члана 5. држава слања може „...акредитовати шефа мисије или именовати неког члана дипломатског особља, према случају, код више држава...“ Такође, чланом 6. је дефинисано да „више држава могу акредитовати исто лице у својству шефа мисије у некој другој држави...“³⁶ Свакако, за све наведене поступке државе слања потребан је претходни пристанак државе пријема. У случају именовања шефа мисије, држава слања је дужна да обавјести државу пријема – нотификује министарству иностраних послова (његово) именовање. Држава слања именује шефа мисије и о томе нотификује државу пријема у случају, успостављања и отварања нове дипломатске мисије, гдје се по први пут именује шеф мисије, или пак, у случајевима нпр. истека мандата претходно акредитованог шефа мисије, његовог опозива, смрти и др. У првом случају се именовање шефа мисије подудара са отварањем мисије, док је у другим – редовним случајевима ријеч о континуитету дипломатске мисије, при чему се шефови мисије са својим акредитацијама смјењују.³⁷ Сљедећи корак послје нотификације о именовању, подразумјева издавање агремана од стране шефа државе пријема за лице које ће се акредитовати као шеф мисије државе слања. Тај поступак се најчешће проводи у координацији са министарством иностраних послова, иако је шеф државе (самостално) надлежан за издавање агремана. Послје

³⁶ *Ibid*, члан 5. тачка 1. и члан 6.

³⁷ *Ibid*,

издавања-пријема агремана именовано лице подноси акредитивна писма и нотификује државу пријема о свом доласку. „Сматра се да је шеф мисије преузео своје функције у држави код које се акредитује чим поднесе акредитована писма или чим нотификује свој долазак и поднесе препис својих акредитивних писма министарству иностраних послова државе код које се акредитује, или неком другом министарству о коме буде договорено, према важећој пракси у држави код које се акредитује, која се мора примјењивати на јединствен начин. Редослијед подношења акредитивних писма или преписа тих писма одређује се према дану и часу доласка шефа мисије.“³⁸

Члан 10. таксативно дефинише случајеве за које постоји обавеза нотификације државе слања. Тако да ће се „нотификовати министарству иностраних послова државе код које се акредитује, или неком другом министарству које буде уговорено: а) именовање чланова мисије, њихов долазак и коначни одлазак, или престанак њихових функција у мисији, б) долазак и коначни одлазак лица које припада породици неког члана мисије... ц) долазак и коначни одлазак приватне послуге... 4) узимање у службу или отпуштање лица која пребивају у држави код које се акредитује у својству чланова мисије или у својству приватне послуге с правом на привилегије и имунитет.“³⁹

Већина теоретичара међународног јавног прва мишљења је да је, поред осталих, најзначајнија норма Бечке конвенције о дипломатским односима садржана у члану 14. Разлог за такво размишљање можемо пронаћи у томе што је питање класификације, рангирања, као и одређење пресеанса (*preseans*) у дипломатској пракси и међународном представљању, вијековима уназад стварало много проблема. Одредбама у члану 14. је извршена класификација шефова мисија, и то на: 1) амбасадоре или нунције акредитоване код

³⁸ *Ibid*, члан 13.

³⁹ *Ibid*, члан 10.

шефова држава и друге шефове мисија одговарајућег ранга; 2) посланике, министре или интернунције акредитоване код шефова држава; 3) отправнике послова, *ad interim*, акредитоване код министарства иностраних послова.

При овоме је битно да се никакве разлике не могу правити између шефова мисија на основу њихове класе, осим у погледу *preseansa* етикеције. Такође је значајно нагласити да је извршена подјела дипломатског персонела на: 1) шефове мисија; 2) Дипломатске агенте; 3) административно и техничко особље; 4) послушно особље и приватну послугу, чиме је омогућено дефинисање привилегија и имунитета у складу са класама дипломатског особља.

Питање *preseansa* дипломатских мисија, у начелу, регулисано је чланом 17. Конвенције, којим се каже да „шеф мисије саопштава министарству иностраних послова или неком другом министарству, о чему буде договорено, ред *preseansa* чланова дипломатског особља мисије.“ У одредбама члана 18. одређено је да поступак именовања шефа мисије у свакој држави треба да буде једнообразан, чиме је утврђена, уопште, правна сигурност, као и општост дипломатске праксе. Члан 19. Конвенције утврдио је услове под којима отправник послова, *ad interim*, може привремено дјеловати као шеф мисије. То се може остварити „ако је мјесто шефа мисије упражњено, или ако је шеф мисије спријечен да врши своје функције... Име отправника послова *ad interim* саопштиће било шеф мисије, било, у случају да је овај спријечен да то учини, министарство иностраних послова државе која акредитује...“ Такође, чланом 20. дефинисано је да „мисија и њен шеф имају право да истичу заставу и грб државе која акредитује на просторије мисије, укључујући и резиденцију шефа мисије и на превозна средства шефа мисије.“⁴⁰

Посебна пажња у одредбама Конвенције посвећена је положају и неповредивости дипломатске мисије, њених просторија, архива,

⁴⁰ *Ibid*, чланови 17. 18. 19 и 20.

докумената, вализе и сл. Тако је чланом 22. Конвенције дефинисано да су „просторије мисије неповредиве. Органима државе је дозвољено да у њих уђу само уз пристанак шефа мисије... Просторије мисије, намјештај и други предмети који се у њима налазе, као ни превозна средства мисије не могу бити предмет никаквог претреса, реквизиције, заплена или мјере извршења.“ Такође, „архива и документи мисије неповредиви су у свако доба и ма гдје се налазили,“ што је регулисаночланом 24., при чему је у члану 27. дефинисано да „држава код које се акредитује дозвољава и штити слободно општење мисије у све службене сврхе...“ Надаље, „у општењу са владом и са другим мисијамаи конзулатима државе која акредитује, ма гдје се они налазили, мисија може употребљавати сва одговарајућа средства комуникација, укључујући дипломатског курира и поруке кодексом или шифром.“ Истим чланом је одређено да је службена преписка мисијенеповредива и да израз службена преписка „означава сваку преписку која се односи на мисију и њене функције“. Такође, „дипломатска вализа не смије бити ни отворена ни задржана. Пакети који чине дипломатску вализу треба да носе видне спољне ознаке своје природе и могу садржати само дипломатске документе или предмете за службену употребу.“⁴¹

У члану 29. Конвенције дефинисан је положај дипломатског агента који означава шефа мисије или члана дипломатског особља мисије. Тако је „личност дипломатског агента неприкосновена. Он не може бити подвргнут никаквој врсти хапшења или притвора“. Према одредбама члана 31. „дипломатски агент ужива имунитет од кривичног судства државе код које се акредитује. Он такође ужива имунитет од грађанског и управног судства“,⁴² уз одређене изузетке. Тако да дипломатски агент неће имати имунитет од грађанског и управног судства у случајевима када се ради о: „а) некој стварној тужби која се односи на приватне непокретности на територији

⁴¹ *Ibid*, чланови 22. 24. и 27.

⁴² *Ibid*, члан 29. и члан 31.

државе код које се акредитује, осим ако дипломатски агент посједује ту непокретност за рачун државе која акредитује, а за потребе мисије; б) тужби која се односи на наслеђе, у којој се дипломатски агент појављује као извршилац тестаента, администратор, наследник или легатор по приватној основи, а не у име државе која акредитује; ц) тужби која се односи на слободне професије или трговачке дјелатности, ма каква она била, коју врши дипломатски агент у држави код које се акредитује, изван својих службених функција.“ Такође, „имунитет дипломатског агента од судства државе код које се акредитује не ослобађа тог агента од судства државе која акредитује.“⁴³ Такође, привилегије дипломатског агента су одређене у члановима 33. до 36., при чему је дипломатски агент ослобођен свих „пореза и такса, личних или стварних, државних, регионалних или комуналних.“ Он може бити, у погледу службе држави ослобођен одредаба социјалног осигурања, а које могу бити на снази у држави код које се акредитује. „Држава код које се акредитује ослободиће дипломатске агенте свих личних давања, сваке јавне службе, ма какве природе она била и војних намета као што су реквизиције, контрибуције и војни смјештај.“⁴⁴ Све ове одредбе утврђене су у смислу регулисања неповредивости мисије и дипломатског особља, како би се обезбједили што адекватнији услови за обављање дипломатских послова. На овај начин се гарантује објективна могућност заступања интереса државе слања.

Члановима 37. и 38. регулисано је да „чланови породице дипломатског агента, који чине дио њихових домаћинстава уживају привилегије и имунитете поменуте у члановима 29. до 36. Конвенције, под условом да нису држављани државе пријема. Затим, „чланови административног и техничког особља мисије, као и чланови њихове породице који чине дио њихових домаћинстава

⁴³ *Ibid*, члан 31. Конвенције.

⁴⁴ *Ibid.*, члан 33., члан 34. и члан 35.

уживају имунитете поменуте у члановима 29. до 35. Конвенције, с тим да се имунитет од грађанског и управног судства државе код које се акредитује... не примјењује на поступке учињене изван вршења њихових функција“. Такође, чланови послужног особља мисије и чланови приватне послуге чланова мисије „уживају имунитет у погледу поступака учињених у вршењу својих функција и ослобођени су од пореза и такса на плате које примају за своју службу...“.⁴⁵ Као што се може примјетити, имунитет шефа мисије и акредитованих дипломата (дипломатских агената) је потпун – апсолутан и он подразумијева изузеће од кривичне, грађанске и управне јурисдикције државе пријема. То је обезбјеђено и члановима породице који чине дио домаћинства шефа мисије. С друге стране, административно и техничко особље, чланови послужног особља мисије, као и чланови приватне послуге имају тзв. функционални имунитет који им обезбјеђује изузеће од грађанског и управног судства (не и кривичног) само у оквиру функција које обављају у дипломатској мисији. Услов за овакву врсту изузећа је да ова лица нису држављани државе пријема, тј. да су држављани државе слања. Обим функционалног имунитета зависи од послова које лица обављају, при чему лица могу одговарати пред судовима државе пријема за поступке које изврше изван функција које су им одређене у оквиру дипломатске мисије.

Чланом 41. забрањено је свим члановима мисије који уживају привилегије и имунитете да се мијешају у унутрашње ствари државе пријема. Тако, „не дирајући у њихове привилегије и имунитете, сва лица... су дужна да поштују законе и прописе државе код које се акредитује. Она су такође дужна да се не мијешају у унутрашње ствари те државе. Сви службени послови са државом код које се акредитује... морају се водити са министарством иностраних послова државе код које се акредитује или његовим посредством, или са неким министарством о коме буде договорено. Просторије мисије

⁴⁵ *Ibid.*,

не смију се употребљавати за циљеве који нису у складу са функцијама мисије...⁴⁶

Одредбе члана 41. о забрани мјешања у унутрашње ствари државе пријема су у практичном смислу под великим знаком питања. Тензија која је створена у доктрини између дужности дипломате, „да се не мијеша у унутрашње послове државе пријема,“ с једне стране и званичних мишљења многих тзв. либералних држава – држава *политичког запада*, које наводе дасу људска права у свим земљама предмет легитимног међународног интереса, чија је активна промоција предмет њихове (државне) спољне политике, ствара изузетне контроверзе. Нема сумње да се пракса држава *политичког запада*⁴⁷, посебно у XXI вијеку развијала супротно наведеним одредбама, јер су се амбасадори појединих држава непосредно укључивали у унутрашње политичке процесе држава пријема. На овај начин су, директно прекршене норме Конвенције о дипломатским односима. У прилог томе наводи се случај из 2000. године када је Влада Бурме оптужила британског амбасадора да се мјеша у националне послове, чиме је прекорачио *универзалне дипломатске норме* покушавајући да се састане са опозиционим лидером А. С. С.Каијем (*Aung San Suu Kyi*).⁴⁸ Такође, случајеви састанака амасадора са опозиционим лидерима видљиви су и у Босни и Херцеговини, Србији, Македонији, Украјини итд. и то континуирано. У периоду политичке кризе у БЈР Македонији 2015. године амерички амбасадор Џ. Л. Бели (*Jess L. Baily*) се састао неколико пута са лидером тамошње опозиције Зораном Заевом. Међутим, реаговање држава пријема, од случаја до случаја свело се на упућивање протестних нота, или пак, јавно оптуживање амбасадора (државе слања), што указује на проблеме примјене

⁴⁶ *Ibid.*, члан 41.

⁴⁷ Овдје мислимо на Сједињене државе, Велику Британију, Канаду, Француску, Холандију, и друге.

⁴⁸ Шире в. Eileen Denza. *Diplomatic law, Commentary in the Vienna Convention on Diplomatic Relations*, (Oxford University press 2008), 11

норми међународног права, али и све већи утицај спољне политике држава на право дипломатског представљања. У Македонском случају су се, шта више, представници власти и опозиције споразумјели да унутардржавне политичке консултације пренесу у Берлин, што, свакако даје посебну димензију овом проблему. У погледу примјене члана 41. Конвенције Босна и Херцеговина је посебно проблематична, тачније пракса немалог броја сталних дипломатских мисија у њој. Овдје морамо узети у обзир и положај и улогу Институције високог представника и Савјета за имплементацију мира, а који представљају (међународни) управљачки – намјеснички орган извана. Амбасаде појединих држава у БиХ имају активну улогу у тумачењу устава, креирању политика, консултација са опозиционим политичким лидерима, и др. Тако се велики број амбасада у БиХ придружио изјави Канцеларије високог представника у саопштењу поводом настале кризе у вези са радом Агенције за истраге и заштиту БиХ– SIPA,⁴⁹ а у којој се наглашава постојање надлежности државних институција.⁵⁰ Канцеларија високог представника дала је званичну изјаву 10. децембра 2015. године, у којој између осталог стоји да „правосудне институције и органи за спровођење закона на државном нивоу имају надлежност да дјелују у пуном капацитету на територији цијеле БиХ...“ Овој изјави су се придружиле: Делегација ЕУ у БиХ, амбасаде Сједињених држава, Велике Британије, СР Њемачке, Краљевине Холандије, Краљевине Шпаније, Турске, Француске, Јапана, Канаде и Италије. Оваква пракса у БиХ је присутна више од двадесет година. Свакако на овом мјесту се отварају и фундаментална питања у вези са сувереношћу државне

⁴⁹ Званични назив агенције је *State Investigation and Protection Agency*, што је парадоксално у једној међународно признатој држави. У оригиналној формулацији није кориштен ниједан од званичних језика у БиХ, већ је употребљен енглески језик.

⁵⁰ Шире в. изјаву, доступно на http://www.ohr.int/ohr-dept/press/pressr/default.asp?content_id=49351 приступљено децембра 2015. године.

власти, територијалним интегритетом и општом забраном мијешања у унутрашње послове државе.

Члановима 43., 44., и 45. Конвенције о дипломатским односима одређени су начини и могућности престанка функција дипломатског агента, као и случајеви прекида дипломатских односа између држава. „Функције дипломатског агента престају између осталог: а) нотификацијом државе која акредитује држави код које се акредитује да су функције дипломатског агента престале; б) нотификацијом државе код које се акредитује држави која акредитује да, сходно ставу 2. члана 9. та држава одбија да призна дипломатског агента за члана мисије.“⁵¹ Надаље је потврђена екстериторијалност мисије и у случају оружаног сукоба, те је дефинисан и институт тзв. *државе заштитнице*, који подразумева да „...држава која акредитује може повјерити на чување просторије мисије, са имовином која се у њима налази, као и архиву, некој трећој држави коју прихвата и држава пријема..“, као и да “држава која акредитује може повјерити заштиту својих интереса и интереса својих држављана некој трећој држави коју прихвата и држава пријема код које се акредитује.“ Чланом 45. је још дефинисано да „услучају прекида дипломатских односа између двије државе, или ако је нека мисија коначно или привремено опозвана, држава код које се акредитуједужна је, чак и у случају оружаног сукоба, поштовати и штитити просторије мисије, као и њену имовину и архиву.“⁵²

Такође, чланом 47. Конвенције је дефинисано да држава пријема неће дозволити било какву врсту дискриминације између појединих држава. Међутим, у истом члану је наведено да се неће сматрати дискриминацијом: „а) ако држава код које се акредитује примјењује рестриктивно неку одредбу ове конвенције због тога што се она тако примјењује на њену мисију у држави која акредитује; б) ако

⁵¹ Шире в. члан 43. Конвенције.

⁵² *Ibid.*, члан 45.

поједине државе примјењују узајамно, по обичају или на основу споразума, повољнији поступак него што то предвиђају одредбе ове конвенције.⁵³ Овдје можемо примјетити потврду начела реципроцитета (узајамности) које представља једно од основних правила међународног права представљања, према којем се одржавају односи између држава. Поред узајамности, конкретним чланом је и формално дефинисано начело *lex special is derogat legi generali* према којем државе могу примјенити на своје односе посебни билатерални споразум који дерогира општи, у овом случају дерогирајући Бечку конвенцију о дипломатским односима.

4. ЗАКЉУЧАК

Када говоримо о модерној пракси дипломатских (вањских) мисија која се даље развијала у другој половини XX и почетком XXI вијека, може се рећи да је онаокарактерисана кроз двије значајне појединости. Као прво, мисија постоји независно од појединаца који је чине. То значи да дипломатска мисија постоји, не мијењајући карактер, без обзира на промјену њене бројности у персоналном смислу. Друга карактеристика огледа се у томе да се мисија не може схватити другачије него као орган оног субјекта међународног права који је шаље⁵⁴, нпр. државе. На основу тога, „сваки акт предузет од стране дипломатске мисије, или извршен у њено име, се, дакле директно приписује земљи слања.“⁵⁵ Наиме, одредбе Бечке конвенције су обухватиле правила из области праксе *вањских мисија* чиме је, уопште обезбјеђен даљи прогресивни развој принципа, стандарда и дјеловања држава у смислу карактера и природе дипломатских мисија. Важност Бечке конвенције о

⁵³ *Ibid.*, члан 47.

⁵⁴ Шире в. Ludwik Dembinski, *The Modern Law of Diplomacy* ,(UNITAR, 1988), 28-29

⁵⁵ *Ibid.*, 28

дипломатским односима изразита је и огледа се у одредбама којима су регулисана општа правила о дипломатским мисијама и дипломатском особљу; класификација дипломатског персонала; врсте дипломатских мисија; функције дипломатских мисија; поступак нотификације; као и привилегије и имунитети дипломатског особља и др.

Такође, одредбама Конвенције обезбјеђена је пракса на основу које су дипломатске мисије, у потпуности, добиле посебан статус унутар правног система државе пријема, јер су на основу Бечке конвенције утврђене прецизне границе примјене националног права државе пријема у односу на „вањске мисије“ и њихово особље других субјеката међународног права. С друге стране, регулисани су послови дипломатских мисија, у оквиру њихове легалне надлежности.

Бечка конвенција о дипломатским односима је камен темељац међународноправног поретка⁵⁶, Конвенцијом су кодификована правила „за размјену амбасада између суверених држава“, која су како наводи Е. Денза „најстарија и најфундаменталнија правила међународног права“.⁵⁷ Конвенција, иако тешко да је садржавала елементе прогресивног развоја у тренутку када је усвојена, данас има универзалну примјену и представља извор развијеног права.⁵⁸ Бечком конвенцијом о дипломатским односима извршена је кодификација савременог дипломатског права, што представља једну од најзначајнијих формално-правних тековина модерног друштва. Конвенција је успјешно прихваћена од стране држава, јер је до 2014. године истој приступило 190 чланица ОУН. Данас се овај квалитет

⁵⁶ Милан Бартош. *Бечка конференција о дипломатским односима*, ЈРМП, 1/61, 1961. , 15, каже да је то „само једна глава једног великог кодекса о дипломатском и конзуларном праву, који припрема ОУН“.

⁵⁷ Шире в. Eileen Denza, *Diplomaticlaw, Commentary in the ViennaConvention on Diplomatic Relations*, (Oxford University press, 2008).

⁵⁸ *Ibid.*,

Конвенције колоквијално узима као један од основних критеријума за утврђивање општости извора међународног права.

Matej Savić⁵⁹

**THE VIENNA CONVENTION ON
DIPLOMATIC RELATIONS
- The Foundation of Modern International Law of
Representation –**

Abstract

The theoretical-legal dimension of diplomatic relations, from law of representation – iuslegationis to modern representation law of states – ius representations is the foundation from which the author furthermore determines the modern international law of representation and today's diplomatic law. The basis of this paper is related to the positive law dimension of international representation law incorporated in the Vienna Convention on Diplomatic Relations, Immunities and Privileges and rounded up with the Vienna Convention on Consular Relations. The VCDR with its diverse and elastic solutions, affords the states the usage and combination of multiple possibilities of culmination of functions and representations, which is particularly discussed in this paper. Anyhow, the Convention has enabled the fulfillment of progressive development of international law, and therefore, the intensive adjustment of diplomatic and consular law. The Convention has given an unaccountable contribution to the development of diplomatic praxis, providing legal security in international relations.

⁵⁹ PhD, Assistant professor University of Banja Luka Faculty of Political Science

Even though facing, just like international law in general, great challenges, the Vienna Convention on Diplomatic Relations represents one of the most successful multilateral treaties in the United Nations system, which is thoroughly considered in this paper.

Key words :diplomatic and consular law, the Vienna Convention on Diplomatic Relations, international law of representation, corpus diplomaticus, diplomatic mission, immunities, privileges, codification.

ЛИТЕРАТУРА

1. Eileen Denza, *Diplomaticlaw, Commentary in the ViennaConvention on Diplomatic Relations*, Oxford University press, 2008.
2. G. R. Berridge, *Diplomatic Documents and Commentaries*, 2014.
3. Ludwik Dembinski, *The Modern Law of Diplomacy* ,UNITAR, 1988.
4. Витомир Поповић и ФилипТурчиновић, *Међународно јавно право*, Бања Лука, 2009.
1. 5. Видан Хаци-Видановић и Марко Милановић, *Међународно јавно право, збирка докумената*, Београд, 2005.
6. ДавидЂ. Дашић, *Дипломатија, савремена и економска*, Београд, 2013. година
7. ДавидЂ. Дашић, *Савремена дипломатија*, Београд 2008.
8. Милош Јовановић, *Доктрина праведног рата и међународно право*, Међународни проблеми, год. LIX, бр. 2-3, Београд, 2007.
9. МиленкоКрећа, *Међународно право представљања*, Београд, 2014.
10. Матеј Савић, *Суверенсот, независност и једнакост у контексту основних права (и дужности) држава у савременим изазовима*

међународног права, Годишњак Правног факултета у Бањалуци, бр. 37, 2015.

11. Милан Бартош, *Бечка конференција о дипломатским односима*, ЈРМП, 1/61, 1961. година
12. Славољуб Петровић, *Дипломатски практикум*, Београд, 2001.

Документа

1. *United Nations Audiovisual Library of International Law, Documents Series*, 2014.
2. *United Nations publication*, Sales No.: 61.X.2
3. *United Nations publication*, Sales No.: 62.X.1
4. *Vienna Convention on Consular Relations*, United Nations, Treaty Series, vol. 596, p. 261
5. *Vienna Convention on Diplomatic Relations* United Nations, Treaty Series, vol. 500, p. 95.
6. *Службени лист СФРЈ*, Међународни уговори и други споразуми, бр. 02/1964.
7. *Службени лист СФРЈ*, Међународни уговори и други споразуми, бр. 03/1977.
8. *Службени лист СФРЈ*, Међународни уговори и други споразуми, бр. 05/1966.
9. *Службени лист СФРЈ*, Међународни уговори и други споразуми, бр. 54/1976.
10. *Службени лист ФНРЈ*, бр. 20/1950.
11. *Службени лист ФНРЈ*, бр. 20/1950.

Интернет извори

1. <http://grberridge.diplomacy.edu/havana-conventions/#officers>,
2. http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/9_1_1961.pdf
3. http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/9_2_1963.pdf,
4. <http://fsialaw.com/category/diplomatic-immunity/>,
5. [http://unog.ch/80256EDD006B8954%28httpAssets%29/7F83006DA90AAE7FC1256F260034B806/\\$file/Vienna%20Convention%20%281961%29%20-520E.pdf](http://unog.ch/80256EDD006B8954%28httpAssets%29/7F83006DA90AAE7FC1256F260034B806/$file/Vienna%20Convention%20%281961%29%20-520E.pdf)
6. <http://untreaty.un.org/ilc/summaries/9-1.htm>
7. <http://www.bmeia.gv.at/en/foreign-ministry.html>
8. http://www.ohr.int/ohr-dept/preso/pressr/default.asp?content_id=49351

